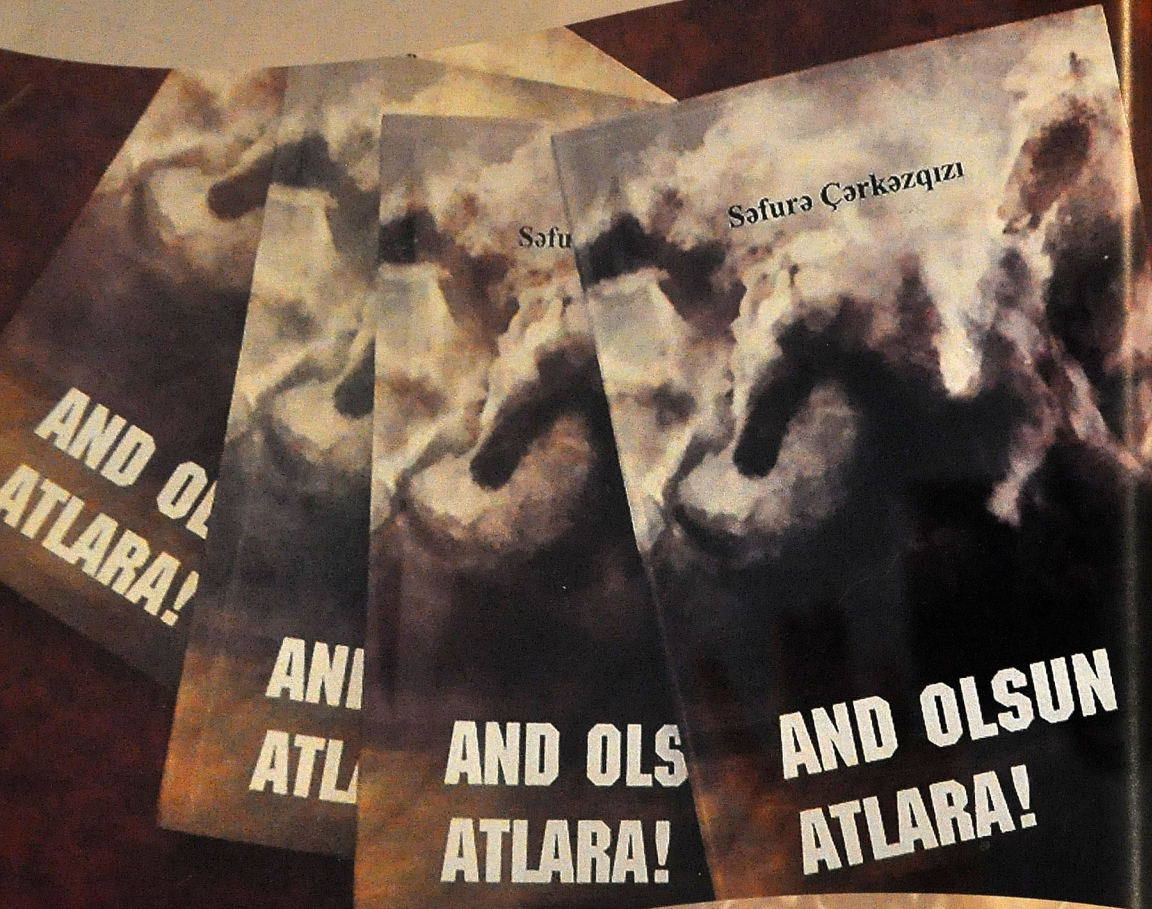

AND OLSUN ATLARA!

hekayə

...Telejurnalist, Region TV-nin redaktoru Safura Çarkəzqızının "And olsun atlara!" adlı ilk kitabı işıq üzü görüb. Kitabda müəllifin hekayələri və müxtəlif illərdə "Həyat hekayələri" adı altında dövrü matbuatda dərc olunmuş yazıları toplanıb. Dövrün ictimai münasibətlərini, xarakterlərini özündə cəmlənmiş bu hekayələrin oxuculara böyük maraq yaradacağına inanırıq...

Qarşısında nəhəng, qarība bir qapı vardı. O qədər hündürüydü ki, aşağıdan yuxarıya baxanda başım fırlandı, az qaldım arxaya yığılam.

Təkcə dəstəyi məndən iki dəfə uzun olardı. Bu, nə qapısıydı, mən hara gəlib çıxmışdım, burda nə isim vardı? Yaddaşıma ha qurdalasam da, cavab olacaq tək bir kəlmə ağıma gəlmədi...

Qapının sağı da, solu da boz divarıydı. Ürəyim sıxıldı, burdan tez çıxıb qaçmaq istədim. Cald geri çevrildim, yol nə gəzirdi? Önüm də divarıydı, yuxarı – başımın üstü də. Bəs mən bura hardan gəlib düşmüşdüm?

Başqa yol yoxuydu, qapını açmalıydım...

...Nəhəng qapı arxamda qalmışdı. Önümdə başqa bir qapı dururdu. Üstündə iri hərflərlə yazılmışdı:

DÜNƏN

...Oyunumuzun lap şirin yerində əvvəlca atın ayaqlarının səsinə eşitdik. Sonra da atın üstündəki adamın səsinə:

– Ay ev yiyəsi!

At ağılımızı oğurladı, oyunumuz yarıda qaldı...

– A bala, ay uşaq, dədənə deyərsən, sabah Əmir kişi oğlunu evləndirir, onu da toya çağırır!!

Ağzımızı açıb aşağıdan yuxarıya – atın üstündə dimdik dayanan adama, yerindəcə oyur-oyur oynayan ata baxdıq. Çoxdandı at görməmişdik.

Kişi ata bir qamçı vurdu, at yola sarı götürüldü. Biz də dalınca. Atlı o biri məhəlləyə girəndə ağılımıza qoyduq ki, biz də at sürək. Hərəmiz bir çubuq mindik, birini də qamçı əvəzinə əlimizə götürdük. Atlı kimi altımızdakı "atı" qamçılayıb gəldiyimiz səmtə "çapmağa" başladığıq. Hu! Hu! "Atlarımızın" ayaq səsləri bir-birinə qarışdı:

– Dqrit... Dqrit... Dqrit...

...Qəfildən hər şey yoxa çıxdı. Atların ayaq səslərindən başqa. Birdən özümü ikinci qapının qarşısında gördüm. Bu qapı hardan çıxdı? Qapının o üzündən atların kişnərtisini, ayaqlarının tappiltisini, bir-birinə çırpılan qılıncların cingiltisini eşitdim. Qanım qaynadı, at kimi kişnədim. Qapının üstündəki yazını oxuyub tez-tələsik içəri girdim:

ULU KEÇMİŞ

Miladi tarixiylə 864-cü ildi...

...Ərəb tarixçisi əl-Cahiz qaz lələyini yenə mürəkkəbə batırıb məktubun ardını yazmağa başladı:

“...Nə xaricilər, nə də bədəvilər at üstündə ox atmaq məharətinə malik olublar. Türksə yəhər üstündən heyvanı, quşu, nişangahı, adamı, ovuna ortaqlıq istəyən bir vəhşini məharətlə vurur. Onun atı bir anda irəli-geri, sağa-sola hərəkət edir, eniş-yoxuş keçir, o isə ox atır. Özgəsi birini atmağa macal tapmamış, türk on ox atmağı bacarır...

Türk ata baxmaqda ən yaxşı mehtərdən, at, öyrətmək-dədə ən səriştəli təlimçidən bacarıqlıdı.

Əgər türkün güzarəsinə, gündəlik həyatına nəzər yetirənsən, görərsən ki, o, ömrünün əsas hissəsini yerdə deyil, at üstündə keçirir...

Türk at belində silkələnib acanda heyvanlardan birini kəsib yem ələyir. Susuzluq duyanda madyanlardan birini sağib südünü içir. Altındakı ata istirahət vermək istəyəndə yerə düşmədən başqa bir atın belinə sıçrayır...

...Çapar xəlifə əl-Mütəvəkkilə ünvanlanan məktubu alıb ata sıçradı. Gözdən itənə kimi o səs qulaqlarımdan getmədi:

– Dqrit... Dqrit... Dqrit...

...İkinci qapı da arxamda qalıb. Üçüncü qapının böyük dəstəyindən yapışmamış üstündəki yazını oxuyuram:

GƏLƏCƏK

...Ayağımı atın üzəngisinə qoyub yəhərin üstünə atıldım. At yorğa yerləşlə yeriməyə başladı. Onun bu ahəngi, təzəcə nallanmış ayaqlarından çıxan səslər mənə ləzzət verirdi. Gözlərimi yumdum. Elə bil gözəl bir musiqinin seyrinə düşmüşdüm. Tə qəbrə kimi bax belə – tələsmədən yol getməyə hazırım. Birdən ahəng pozuldu:

– Salam! Atın üstündə yatmısan ki!

Gözlərimi açdım. Bir atlı düz qarşımda dayanmışdı. Kişinin üzü tanış gəlsə də, yaddaşıma qurdalamağa ərinclik elədim. Atlar fırxırıp ayaqlarını tappıldatdılar.

– Həə, çoxdandı, özümü belə yaxşı hiss eləməmişdim!

– Elə mən də. Bu nə əzəmətmis, elə bilirəm, başım buludlara dəyir! Deyirəm...

Qulaq batırən gurultu söhbətimizi yarıda qoydu. İkimiz də çevrilib səs gələn səmtə baxdıq. Bizdən bir az aralıda bir-birinin üstünə qallaqlanmış saysız-hesabsız maşın vardı. Elə bil küçənin ortasında böyük dağ yaranmışdı-maşın dağı. Bir ucdan maşınları sürüyüb ora atırdılar.

Safura Çarkəzqızı

– Şəhərdə nə qədər maşın varmış?!
– Həə, bilirəm, Bakıda nə qədər belə dağ var?!

– Bilirəm. Deyirəm, tıxaclardan nə canımız qurtardı!

– Həə, düz deyirsən! And olsun atlara, dədə-babalarımız çox ağıllıymış! Yaxşı oldu təzədən atları minməyimiz. Türk at üstündə olmalıdı. Kişisi də, qadını da. Di sağ ol!

– Yaxşı yol! Atdan muğayət ol!

...Atın başını döndərdim. Şəhərin küçələrini heç belə görməmişdim. Hara baxırdın, maşın dağıydı. Atlıların da sayı-hesabı yoxuydu. Siyasətçilər, müğənnilər, aktyorlar, jurnalistlər, yazıçılar, sadəcə adamlar-həmi at üstündəydi. Hamının da əynində qədimyana paltar. Özümə baxdım, mən də onlar kimi geyinmişdim. Qəfildən bir capar gəldi:

– Yol verin, kanara çəkilin!

Atlılar bir andaca yolun sağına, soluna düzülüb gözləməyə başladılar. Mən də onların arasındaydım. Arada atlar dərxiş ayaqlarını yerə döydü, atlılar eyhamla bir-birinə qaş-göz elədi. Kimsə ehməlcə piçildadi:

- Gəldi!

Onun atı dördnalla çapırdı, əsl Qarabağ atıydı. O, atın üstündə elə azamatlı görünürdü ki! Əynindəki qədimyana paltar da ona bir ayrı yaraşlıq verirdi.

Bir göz qırpımında yanımızdan gəlib keçdi. Biz də atlarımızı məhmızlayıb onun arxasınca yola düşdük. Atların ayaq səsləri bir-birinə qarışıdı:

- Dqirit... Dqirit... Dqirit...

...Yenə hər şey yoxa çıxdı...

Önüm divardı, demək, dördüncü qapı yoxdu. Arxaya - gəldiyim qapıya çevrildim. Çıxmaq istəyəndə gözüm qapının üstündəki sözə sataşdı: YALAN

...Qapı arxamca elə bərk çırpıldı ki, səşə diksinib çarpayıdan yığıldım. Özümə gülməyim tutdu; yorğanımı qiçlərimin arasına yığmışdım, elə bil at minmişdim...

...Amma gözümü açanda çarpayıda süst uzanmışdım. Başım bərk ağrıyırdı. İki ağpaltarlı adam başımın üstündə dayanmışdı. Səsləri lap uzaqdan, elə bil quyunun dibindən gəlirdi:

- Ayıldı!

- Şükür!

Kişinin üzünü mənə tanış gəldi, amma onu harda gör-

düyümü yadıma sala bilmədim, buna yaddaşımın gücü çatmadı. Gözlərim yenidən yumuldu...

Bu dəfə qadının səsi mənə əleyhqaz geyinmiş adamı xatırlatdı:

- Doktor, iynanı vura bilərəm?

Elə kişi də onun kimi danışdı:

- Hə, vaxt itirmək olmaz! Xəstə ayılsa da, vəziyyəti hələ qorxuludu!

- Başa düşürəm, doktor, zarafat deyil, adam atdan yıxılıb...

Burnuma tanış iy dəydi... Hə, tapdım, spirt iyidi. Sonra qolumda arı sancmasına bənzər bir ağrı hiss etdim. Ağrıdan diksinib gözümü yenidən açdım. Ağpaltarlı adamlar mənə sarı əyilmişdilər. Qarıba görünürdülər, elə bil onlara qapının gözlüyündən baxırdım. Sonra nəcə oldusa, aramızdakı "gözlük" yoxa çıxdı... Axı mən bu ağpaltarlı kişini harda görmüşəm?

Tapdım! Yadıma düşdü! Onu atın üstündə görmüşdüm! Bayaq onunla at belində söhbət eləyirdim axı... ♦

Səfurə Çarkəzqızı

